Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 6 decembrie 2016[1]

Cauza C-690/15

Wenceslas de Lobkowicz
împotriva
Ministère des Finances et des Comptes publics

[cerere de decizie preliminară formulată de cour administrative d'appel de Douai (Curtea Administrativă de Apel din Douai, Franța)]

„Trimitere preliminară — Libera circulație a lucrătorilor — Funcționar al Uniunii Europene — Afiliere obligatorie la sistemul de securitate socială al instituțiilor Uniunii Europene — Finanțarea prestațiilor de securitate socială națională — Venituri funciare — Supunere la plată — Contribuție socială generalizată (CSG) — Contribuție socială obligatorie — Contribuții suplimentare"

I – Introducere

1. Dreptul Uniunii se opune ca un funcționar al Uniunii Europene să fie supus în statul membru în care are domiciliul fiscal la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii ca urmare a veniturilor funciare încasate în acest stat membru?

2. Aceasta este, pe scurt, întrebarea adresată de cour administrative d'appel de Douai (Curtea Administrativă de Apel din Douai) (Franța) în prezenta cauză.

3. Cererea se înscrie în cadrul unui litigiu între domnul Wenceslas de Lobkowicz, funcționar pensionar al Comisiei Europene din anul 2016, și ministère des Finances et des Comptes publics (Ministerul Finanțelor și Conturilor Publice) (Franța) privind supunerea acestuia la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii pentru anii 2008-2011 pentru veniturile funciare încasate în Franța.

4. Astfel cum se sugerează în motivarea cererii de decizie preliminară, această cerere se înscrie și în cadrul creat de Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), în care Curtea a apreciat în esență că un lucrător cetățean olandez, cu domiciliul fiscal în Franța, care intră sub incidența Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității[2], nu poate fi supus în acest stat membru la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii, parțial identice și parțial similare cu cele în discuție în prezenta cauză, aplicate veniturilor patrimoniale obținute de lucrătorul respectiv.

1 — Limba originală: franceza.

2 — În versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin (CE) nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998 (JO 1998, L 209, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 76).

5. În esență, instanța de trimitere invită, așadar, Curtea să decidă dacă soluția pronunțată în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), se poate aplica situației unui funcționar al Uniunii, care în mod cert nu intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71.

II – Cadrul juridic

A – *Dreptul Uniunii*

6. În temeiul articolului 12 din Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene, anexat la Tratatele UE, FUE și CEEA (denumit în continuare „protocolul”), toate indemnizațiile, salariile și retribuțiile plătite de Uniune funcționarilor și altor agenți ai acesteia sunt impozitate de aceasta. Sunt scutite de impozite naționale indemnizațiile, salariile și retribuțiile plătite de Uniune propriilor funcționari și agenți.

7. Articolul 13 primul paragraf din protocol prevede că, în vederea aplicării impozitelor pe venituri și pe moștenire conform drepturilor de succesiune, precum și a convențiilor de evitare a dublei impuneri încheiate între statele membre ale Uniunii, funcționarii și alți agenți ai Uniunii care, din motive exclusiv legate de exercitarea funcțiilor lor în serviciul Uniunii, își stabilesc reședința pe teritoriul unui stat membru, altul decât statul în care au domiciliul fiscal la data intrării în serviciul Uniunii, sunt considerați atât în statul de reședință, cât și în cel de domiciliu fiscal ca și cum și-ar fi păstrat domiciliul în țara lor de origine.

8. Articolul 14 din protocol prevede că regimul prestațiilor sociale aplicabile funcționarilor și altor agenți ai Uniunii este stabilit prin regulamente.

9. Regulamentul (CEE, Euratom, CECO) nr. 259/68 al Consiliului din 29 februarie 1968 de stabilire a Statutului funcționarilor Comunităților Europene, precum și a Regimului aplicabil celorlalți agenți ai acestor comunități și de instituire a unor măsuri speciale tranzitorii aplicabile funcționarilor Comisiei[3], astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1240/2010 al Consiliului din 20 decembrie 2010[4] (denumit în continuare „statutul”), prevede, printre altele, că funcționarii contribuie la sistemele de asigurări sociale și de pensie comune instituțiilor Uniunii.

10. Capitolul 2 din titlul V din statut, intitulat „Asigurările sociale”, precizează, la articolele 72-84 contribuția, exprimată în procente din salariul de bază, plătită de funcționari pentru finanțarea diverselor riscuri acoperite de sistemele comune. Același capitol din statut enumeră prestațiile de asigurări sociale și de pensie de care beneficiază funcționarii și membrii familiilor lor.

11. Articolul 4 din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că acest regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la ramurile de securitate socială care privesc prestațiile de boală și de maternitate, prestațiile de invaliditate, inclusiv cele destinate menținerii sau îmbunătățirii capacității de obținere a unor venituri, prestațiile pentru limită de vârstă, prestațiile de urmaș, prestațiile pentru accidente de muncă și boli profesionale, ajutoarele de înmormântare, ajutoarele de șomaj și prestațiile familiale.

12. Articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că, sub rezerva articolelor 14c și 14f, persoanele cărora li se aplică acest regulament se află sub incidența legislației unui singur stat membru. Articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 precizează în special că, sub rezerva articolelor 14-17, persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv, chiar dacă aceasta își are domiciliul pe teritoriul unui alt stat membru.

3 — JO 1968, L 56, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 8, p. 12.

4 — JO 2010, L 338, p. 7.

13. Începând cu 1 mai 2010, acest regulament a fost înlocuit de Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială [5], ale cărui articole 3 și 11 corespund în mod substanțial articolelor 4 și 13 din Regulamentul nr. 1408/71.

B – *Dreptul francez*

14. În temeiul articolului L. 136-6 din code de la sécurité sociale (Codul securității sociale), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, persoanele fizice cu domiciliul fiscal în Franța, în sensul articolului 4 B din code général des impôts Codul fiscal general, sunt supuse la plata unei contribuții pe veniturile din patrimoniu, corespunzătoare sumei nete reținute pentru stabilirea impozitului pe venit în special pe veniturile funciare.

15. Potrivit articolului 1600-0 C din Codul fiscal general, care se numără printre dispozițiile acestui cod privind „[c]ontribuția socială generalizată încasată de Caisse nationale des allocations familiales, du fonds de solidarité vieillesse et des régimes obligatoires d'assurance maladie [Casa Națională pentru Alocații Familiale, pentru Fondul de Solidaritate pentru Limită de Vârstă și pentru Sistemele Obligatorii de Asigurări de Sănătate (denumită în continuare „CSG")], în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, persoanele fizice cu domiciliul fiscal în Franța, în sensul articolului 4 B, sunt supuse, astfel cum prevede articolul L. 136-6 din Codul securității sociale, la plata unei contribuții pe veniturile din patrimoniu calculate pe baza sumei nete reținute pentru stabilirea impozitului pe venitul reprezentat, printre altele, de veniturile funciare.

16. În temeiul articolului 1600-0 F bis din Codul fiscal general, în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, aceste persoane sunt, în plus, supuse, conform articolului L. 245-14 din Codul securității sociale, la plata unei „contribuții sociale obligatorii" de 2 % pe aceleași venituri, precum și la plata unei contribuții suplimentare de 0,3 %, în temeiul articolului L. 14-10-4 din code de l'action sociale et des familles Codul acțiunii sociale și familiei și la plata unei contribuții suplimentare de 1,1 %, în temeiul articolului L 262-24 din Codul acțiunii sociale și familiei.

III – Litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

17. Domnul de Lobkowicz, care este resortisant francez, a fost funcționar al Comisiei Europene din 1979 până la data pensionării sale, și anume 1 ianuarie 2016. În temeiul capitolului 2 din titlul V din statut, în special al articolului 72, el este afiliat în mod obligatoriu la sistemul de securitate socială al funcționarilor și al agenților Uniunii.

18. Conform articolului 13 din protocol, domnul de Lobkowicz are domiciliul fiscal în Franța. În acest stat, el obține venituri funciare în privința cărora a fost supus, pentru anii 2008-2011, la plata CSG, a contribuției pentru rambursarea datoriei sociale (denumită în continuare „CRDS"), a contribuției sociale obligatorii de 2 %, precum și a contribuțiilor suplimentare la această contribuție în cote de 0,3 % și 1,1 %.

19. Ca urmare a refuzului administrației de a admite cererea de scutire de la plata acelor contribuții și a respectivei prelevări, domnul de Lobkowicz a introdus o acțiune la tribunal administratif de Rouen (Tribunalul Administrativ Rouen, Franța).

5 — JO 2004, L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82.

20. Prin hotărârea din 13 decembrie 2013, această instanță a dispus nepronunțarea asupra fondului în ceea ce privește sumele aferente CRDS, acestea fiind între timp rambursate de administrație[6], și a respins în rest cererile domnului de Lobkowicz.

21. Domnul de Lobkowicz a declarat apel împotriva acestei hotărâri la cour administrative d'appel de Douai (Curtea Administrativă de Apel din Douai, Franța).

22. Instanța de trimitere arată, mai întâi, că contribuțiile și prelevările în cauză constituie impozite în sensul dreptului național, astfel încât temeinicia lor nu poate fi repusă în discuție de împrejurarea că domnul de Lobkowicz nu beneficiază de nicio contraprestație directă pentru aceste impozite.

23. În continuare, instanța de trimitere amintește că, deși din Hotărârea Curții din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), rezultă că contribuțiile fiscale aferente veniturilor din patrimoniu care au o legătură directă și relevantă cu anumite ramuri ale securității sociale se încadrează în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004, funcționarii Uniunii și membrii familiilor lor, care sunt afiliați în mod obligatoriu la sistemul de securitate socială al instituțiilor Uniunii, nu pot fi considerați „lucrători" în sensul acestor regulamente[7]. Prin urmare, articolul 13 din Regulamentul nr. 1408/71 și articolul 11 din Regulamentul nr. 883/2004 nu li s-ar aplica.

24. În sfârșit, presupunând chiar că funcționarul Uniunii are calitatea de „lucrător" în sensul dispozițiilor articolului 45 TFUE, instanța de trimitere subliniază că acest articol nu prevede niciun criteriu general pentru repartizarea competențelor între statele membre și instituțiile Uniunii în ceea ce privește finanțarea prestațiilor de securitate socială sau a prestațiilor speciale cu caracter necontributiv.

25. În aceste condiții instanța de trimitere a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Un principiu al dreptului Uniunii se opune ca un funcționar al Comisiei Europene să fie supus la plata [CSG], a contribuției sociale obligatorii și a contribuțiilor suplimentare la această contribuție, în cote de 0,3 % și 1,1 % din veniturile funciare încasate într-un stat membru al Uniunii Europene?"

26. Domnul de Lobkowicz, guvernul francez, precum și Comisia au prezentat observații scrise cu privire la această întrebare. Conform articolului 16, al treilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, guvernul francez a solicitat Curții să se întrunească în Marea Cameră în cadrul prezentei proceduri. În ședința din 18 octombrie 2016 au fost ascultate observațiile orale ale domnului de Lobkowicz, ale guvernului francez și ale Comisiei.

6 — Din observațiile prezentate de domnul de Lobkowicz reiese că scutirea de la plata sumelor aferente CRDS a fost acordată ca urmare a modificării articolului L-136-1 din Codul securității sociale, precum și ca urmare a Hotărârii Conseil d'État (Consiliul de Stat din Franța) din 4 mai 2011, Ministre du Budget/Cousin (ECLI:FR:CESSR:2011:330551.20110504), potrivit căreia această instanță a hotărât că pot fi supuse la plata CRDS, inclusiv atunci când această contribuție se aplică veniturilor din patrimoniu, numai persoanele cu domiciliul fiscal în Franța, care intră sub incidența sistemului francez de asigurare de sănătate obligatorie. Pare însă că instituirea acestui din urmă criteriu rezulta dintr-un „accident al legii" și a fost abandonat prin Legea finanțelor și a securității sociale pe anul 2012, neaplicabilă faptelor din litigiul principal: a se vedea în acest sens raportul lui Matt, J. L., *Impôt sur le revenue: Contribution sociale generalisée. Quelles réformes*?, „Conseil des prélèvements obligatoires", Paris, 2015, p. 15, disponibil la https://www.ccomptes.fr/.

7 — Instanța de trimitere se referă în această privință la Hotărârea din 3 octombrie 2000, Ferlini (C-411/98, EU:C:2000:530), referitoare la interpretarea Regulamentului nr. 1408/71.

IV – Analiză

A – *Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară și la reformularea întrebării adresate Curții*

27. Cu titlu principal, guvernul francez susține că cererea de decizie preliminară este vădit inadmisibilă întrucât instanța de trimitere ar fi adresat o întrebare referitoare la articolul 45 TFUE fără să precizeze nici naționalitatea reclamantului din litigiul principal, nici dacă acesta din urmă și-a exercitat dreptul la liberă circulație.

28. Considerăm că această obiecție nu poate fi admisă.

29. Este adevărat că, în cadrul cooperării instituite de articolul 267 TFUE, revine instanței naționale sarcina de a defini cadrul factual și normativ în care se înscriu întrebările pe care le adresează sau, cel puțin, de a expune ipotezele de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări [8].

30. Astfel cum Curtea amintește în mod repetat, această cerință urmărește un scop dublu. Pe de o parte, cel de a i se permite să furnizeze o interpretare a dreptului Uniunii și un răspuns care să fie utile instanței de trimitere. Pe de altă parte, cel de a da guvernelor statelor membre, precum și altor părți interesate posibilitatea de a prezenta observații conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, dat fiind că, în temeiul acestei dispoziții, numai deciziile de trimitere sunt notificate părților interesate [9].

31. În speță, prezenta trimitere nu este nicidecum afectată de deficiențele pretinse de guvernul francez. Pe de altă parte, Curtea nu poate refuza să răspundă la întrebarea adresată nici pentru motivul că situația care a dat naștere litigiului principal s-ar limita la teritoriul unui singur stat membru.

32. Desigur, recunoaștem, asemenea guvernului francez, că simpla calitate de funcționar al Uniunii nu conferă *ipso iure* statutul de lucrător în sensul articolului 45 TFUE, întrucât acest statut depinde de exercitarea efectivă a dreptului la liberă circulație [10]. În speță, rezultă însă din observațiile scrise ale acestui guvern, prezentate în subsidiar, că este cert că domnul de Lobkowicz și-a început activitatea la Comisie în Belgia, prin utilizarea, în consecință, a dreptului său la liberă circulație pentru desfășurarea unei activități profesionale într-un alt stat membru decât Franța. În plus, faptul că domnul de Lobkowicz are domiciliul fiscal în Franța în temeiul articolului 13 din protocol înseamnă că, la momentul intrării în serviciu în cadrul Comisiei la Bruxelles (Belgia) în anul 1979, el avea domiciliul în respectivul stat membru [11]. În aceste condiții, faptul că instanța de trimitere nu informează Curtea cu privire la naționalitatea domnului de Lobkowicz este nerelevant.

33. În orice caz, obiecția ridicată de guvernul francez se bazează pe presupunerea eronată că întrebarea preliminară, astfel cum a fost reformulată de acest guvern, se referă exclusiv la articolul 45 TFUE.

8 — A se vedea în special în acest sens Ordonanța din 14 noiembrie 2013, Mlamali (C-257/13, nepublicată, EU:C:2013:763, punctul 18 și jurisprudența citată).

9 — A se vedea în special în acest sens Ordonanța din 14 noiembrie 2013, Mlamali (C-257/13, nepublicată, EU:C:2013:763, punctele 18 și 24, precum și jurisprudența citată).

10 — A se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2004, My (C-293/03, EU:C:2004:821, punctele 39-43). A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:393, punctul 25).

11 — Pentru acest motiv, în ceea ce privește funcționarii Uniunii, domiciliul fiscal constituie, contrar celor susținute de guvernul francez, un element care permite să se stabilească dacă această persoană intră în domeniul de aplicare al articolului 45 TFUE. Articolul 13 din protocol se bazează astfel pe o ficțiune juridică conform căreia funcționarii și agenții care lucrează în cadrul instituțiilor își mențin, pe durata întregii lor cariere, domiciliul fiscal, și anume centrul intereselor lor, în statul membru pe teritoriul căruia erau domiciliați la momentul intrării lor în serviciu.

34. Or, în opinia noastră și după cum reiese din observațiile scrise ale Comisiei, având în vedere formularea întrebării preliminare, care urmărește să se stabilească dacă „un principiu” al dreptului Uniunii se opune, dacă este cazul, ca un funcționar al Uniunii să fie supus la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii în statul membru în care are domiciliul fiscal, este pe deplin posibil să se examineze această chestiune din alt unghi, și anume acela al interpretării statutului prin coroborare eventual cu principiul cooperării loiale, astfel cum este exprimat la articolul 4 alineatul (3) TUE, sau, așa cum vom dezvolta în continuare, din interpretarea articolului 14 din protocol și a dispozițiilor statutului, astfel încât să rezulte principiul unicității legislației aplicabile în materie socială.

35. Astfel cum reiese din jurisprudență, întrebarea preliminară ar rămâne deci relevantă din punctul de vedere al interpretării dreptului Uniunii, indiferent dacă funcționarul sau agentul Uniunii în cauză și-a exercitat dreptul la liberă circulație [12].

36. Rezultă, în opinia noastră, că, și în ipoteza în care omisiunile menționate de guvernul francez ar fi confirmate, Curtea nu ar putea nici să declare inadmisibilitatea întrebării preliminare, nici să refuze să răspundă la aceasta ca urmare a lipsei de competență.

37. Desigur, omisiunea instanței naționale de a preciza dispoziția concretă din dreptul Uniunii a cărei interpretare o solicită poate crea uneori asemenea dificultăți încât să determine Curtea să refuze să abordeze pe fond întrebarea preliminară adresată [13]. Totuși, Curtea este adesea pusă în situația, având în vedere toate elementele comunicate de instanța de trimitere și cu scopul prioritar de a furniza, conform articolului 267 TFUE, un răspuns util la cererea care i-a fost adresată în vederea soluționării litigiului principal, să ia în considerare norme din dreptul Uniunii la care instanța națională nu a făcut referire atunci când a formulat întrebarea [14]. Această situație apare în special atunci când întrebarea preliminară adresată Curții nu menționează nicio dispoziție concretă din dreptul Uniunii, ci face referire, în general, la tratat sau la dreptul Uniunii în ansamblul său [15]. Astfel, în cazul în care întrebările sunt formulate în termeni imprecișI, vagi sau inadecvați, Curtea își rezervă dreptul de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța de trimitere și din documentele referitoare la cauza principală elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului [16].

38. În speță, ținând seama de calitatea reclamantului din litigiul principal și de soluția pronunțată de Curte în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), la care instanța de trimitere a făcut pe larg referire, considerăm că întrebarea preliminară trebuie reformulată în sensul ca aceasta să urmărească să se stabilească dacă, prin analogie cu Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004, există un principiu al unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale care ar rezulta fie din interpretarea articolului 45 TFUE, fie din cea a protocolului și a dispozițiilor din

12 — În ceea ce privește neluarea în considerare sau luarea în considerare parțială a anilor de muncă pe care resortisanții belgieni i-au prestat în cadrul unei instituții a Uniunii în vederea nașterii drepturilor la pensie în Belgia, a se vedea: Hotărârea din 16 decembrie 2004, My (C-293/03, EU:C:2004:821), Ordonanța din 9 iulie 2010, Ricci și Pisaneschi (C-286/09, nepublicată, EU:C:2010:420), și Hotărârea din 10 septembrie 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591). Pentru neluarea în considerare a perioadelor de muncă pe care un agent contractual cetățean belgian le-a efectuat în cadrul unei instituții a Uniunii în vederea eligibilității pentru acordarea alocațiilor de șomaj în Belgia, a se vedea de asemenea: Hotărârea din 4 februarie 2015, Melchior (C-647/13, EU:C:2015:54).

13 — A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Gullotta și Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:168, punctul 89). A se vedea în acest sens, printre altele, Hotărârea din 13 februarie 2014, Crono Service și alții (C-419/12 și C-420/12, EU:C:2014:81).

14 — A se vedea, printre altele, Hotărârea din 21 februarie 2006, Ritter-Coulais (C-152/03, EU:C:2006:123, punctul 29), și Hotărârea din 27 octombrie 2009, ČEZ (C-115/08, EU:C:2009:660, punctul 81). Dacă stadiul dosarului comunicat Curții permite acest lucru, posibilitatea de care dispune Curtea de a reformula întrebarea preliminară face posibilă și prevenirea unei repetări altfel probabile a cererii de decizie preliminară și se bazează și pe motive de economie procedurală. A se vedea în acest sens Concluziile noastre prezentate în cauza Gysen (C-449/06, EU:C:2007:663, punctul 43).

15 — A se vedea, printre altele, Hotărârea din 13 decembrie 1984, Haug-Adrion (251/83, EU:C:1984:397, punctele 9-11), și Hotărârea din 26 septembrie 1996, Arcaro (C-168/95, EU:C:1996:363, punctele 21-23).

16 — A se vedea, printre altele, Hotărârea din 13 decembrie 1984, Haug-Adrion (251/83, EU:C:1984:397, punctul 9), Hotărârea din 26 septembrie 1996, Arcaro (C-168/95, EU:C:1996:363, punctul 21), și Hotărârea din 11 martie 2010, Attanasio Group (C-384/08, EU:C:2010:133, punctul 18 și jurisprudența citată).

statut eventual, în coroborare cu principiul cooperării loiale, și care s-ar opune ca un funcționar al unei instituții a Uniunii să fie supus la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii în discuție în litigiul principal pentru veniturile funciare încasate în statul membru în care acest funcționar are domiciliul fiscal.

B – *Cu privire la fond*

39. Punctul de plecare pentru răspunsul la întrebarea preliminară, astfel cum sugerăm să fie reformulată, se situează, în opinia noastră, în examinarea Hotărârii din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123). Propunem ulterior să se verifice dacă soluția pronunțată în această hotărâre poate fi transpusă în prezenta cauză.

1. Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123)

40. După cum am menționat deja, domnul de Ruyter era cetățean neerlandez, angajat al unei societăți neerlandez, dar cu domiciliul fiscal în Franța. În perioada 1997-2004, acesta a încasat în Țările de Jos unele rente viagere cu titlu oneros din surse neerlandeze, care au fost considerate de autoritatea fiscală franceză venituri patrimoniale și a fost, prin urmare, supus la plata unor cotizații legate de aceste rente, reprezentând CSG și CRDS, contribuția socială obligatorie de 2 %, precum și contribuția suplimentară de 0,3 % la această contribuție obligatorie.

41. Domnul de Ruyter a contestat supunerea la plata acestor contribuții și contribuții sociale obligatorii în fața instanțelor administrative franceze. El a susținut, în ceea ce privește Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-34/98, EU:C:2000:84), și Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85) [17], că, din cauza afectării lor specifice pentru finanțarea sistemelor obligatorii de securitate socială din Franța, aceste contribuții și contribuții sociale obligatorii sunt contrare articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71 care prevede principiul unicității legislației în domeniul securității sociale.

42. În percepția instanței naționale [Conseil d'État français (Consiliul de Stat, Franța)] care a sesizat Curtea, nu exista nicio îndoială că aceste contribuții și contribuții sociale obligatorii participau la finanțarea sistemelor obligatorii de securitate socială din Franța. În schimb, Conseil d'État (Consiliul de Stat), se întreba dacă, pe de o parte, contribuțiile și contribuțiile sociale obligatorii în cauză, spre deosebire de situațiile din cauzele care au determinat pronunțarea Hotărârii din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-34/98, EU:C:2000:84) și a Hotărârii din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85), nu se aplicau în raport cu veniturile obținute din activități profesionale și cu veniturile substitutive, ci în raport cu veniturile patrimoniale obținute de contribuabilul respectiv, independent de exercitarea de către acesta a unei activități economice și că, pe de altă parte, aceste contribuții și contribuții sociale obligatorii nu făceau posibilă dobândirea unui drept la o prestație sau a unui avantaj acordat de un sistem de securitate socială, permitea totuși să se considere că aceste contribuții au o legătură directă și relevantă cu anumite ramuri ale securității sociale, astfel încât să se încadreze foarte bine în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71.

43. Curtea a răspuns afirmativ la această întrebare.

44. Curtea a amintit mai întâi că elementul decisiv pentru aplicarea Regulamentului nr. 1408/71 constă în legătura directă și suficient de relevantă pe care dispoziția națională o are cu legile care guvernează ramurile securității sociale enumerate la articolul 4 din acest regulament, independent de faptul că o contribuție poate fi calificată drept impozit în temeiul dreptului național [18].

17 — Prima hotărâre se referea la CRDS, iar a doua la CSG.

18 — Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctele 23 și 24).

45. De asemenea, Curtea și-a reiterat jurisprudența [19] conform căreia existența sau lipsa unei contraprestații nu prezintă relevanță în ceea ce privește aplicarea Regulamentului nr. 1408/71, criteriul decisiv fiind cel al afectării specifice a unei contribuții pentru finanțarea unui sistem de securitate socială al unui stat membru [20].

46. Curtea a apreciat ulterior că concluzia la care a ajuns în Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-34/98, EU:C:2000:84, punctele 36 și 37), și în Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85, punctele 34 și 35), în ceea ce privește veniturile din activități și veniturile substitutive trebuie transpusă în ceea ce privește contribuțiile care se aplică veniturilor din patrimoniu, întrucât nu se contestă că veniturile obținute din aceste contribuții sunt afectate în mod specific și direct finanțării anumitor ramuri ale securității sociale din Franța [21].

47. În această privință, Curtea a subliniat că elementul determinant nu este existența unui raport de muncă, ci acela că o persoană este asigurată, în mod obligatoriu sau facultativ, pentru unul sau mai multe riscuri în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 [22].

48. În plus, Curtea a arătat că, având în vedere în special caracterul complet al sistemului de norme privind conflictul de legi prevăzut de Regulamentul nr. 1408/71, mai ales al principiului unicității legislației aplicabile în materia securității sociale stabilit la articolul 13 din acest regulament, care prevede evitarea complicațiilor care pot rezulta din aplicarea concomitentă a mai multor legislații naționale și suprimarea inegalităților de tratament în privința persoanelor care se deplasează în cadrul Uniunii, aplicarea Regulamentului nr. 1408/71 nu se poate limita la veniturile pe care aceste persoane le obțin din raporturile lor de muncă, în caz contrar creându-se discrepanțe în aplicarea articolului 13 din acest regulament în funcție de originea veniturilor obținute de aceste persoane [23]. „Astfel, obligarea acelora dintre rezidenții unui stat membru care sunt afiliați sistemului de securitate socială al unui alt stat membru să finanțeze în plus, chiar și numai parțial, sistemul de securitate socială al statului de reședință ar genera o inegalitate de tratament potrivit articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71, întrucât toți ceilalți rezidenți ai acestui din urmă stat membru trebuie să contribuie doar la sistemul său de securitate socială” [24].

49. Rezultă, în opinia Curții, că dat fiind că domnul de Ruyter nu se încadrează în niciuna dintre excepțiile explicite de la aplicarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71, nu poate fi supus la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii în cauză în ceea ce privește atât veniturile obținute dintr-un raport de muncă, cât și cele provenite din patrimoniul său, aceste constatări neputând fi puse în discuție de faptul că veniturile sale din patrimoniu nu ar fi făcut încă obiectul unei impuneri sub forma unor cotizații la sistemul de securitate socială al statului membru în care este angajat [25].

50. Raționamentul Curții se întemeiază, așadar, pe respectarea cu strictețe a regulii privind interdicția referitoare la suprapunerea legislațiilor în domeniul securității sociale și a normei de conflict astfel cum sunt prevăzute la articolul 13 din Regulamentul nr. 1408/71, și anume, în practică, competența exclusivă a legislației privind securitatea socială din statul membru de încadrare în muncă. Astfel cum a arătat avocatul general Sharpston la punctul 57 din Concluziile prezentate în cauza de Ruyter (C-623/13, EU:C:2014:2307), la care Curtea face trimitere la punctul 41 din această hotărâre,

19 — Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-34/98, EU:C:2000:84, punctele 39 și 40), și Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85, punctele 37 și 38).

20 — Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctul 26).

21 — Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctul 28).

22 — Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctul 31).

23 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctele 35, 37 și 38).

24 — Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctul 39 și jurisprudența citată).

25 — Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctele 40 și 41).

supunerea domnului de Ruyter la plata contribuțiilor și a contribuțiilor sociale obligatorii în discuție în această cauză „ar reprezenta o încălcare a interdicției referitoare la suprapunerea legislațiilor de la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 și a normei de conflict prevăzute la articolul 13 alineatul (2) litera (a) din acest regulament. Aspectul dacă rentele viagere primite de domnul de Ruyter în Țările de Jos au făcut de fapt obiectul contribuțiilor sociale acolo nu este, prin urmare, relevant” [26].

51. Un raționament similar poate fi dezvoltat în prezenta cauză?

52. Guvernul francez susține că nu poate fi vorba despre acest lucru. Astfel, în opinia acestui guvern, neîncadrându-se în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004, un funcționar al Uniunii nu ar putea invoca principiul unicității legislației cu privire la securitatea socială, deoarece acest principiu nu își găsește echivalentul nici în dreptul primar, în special în articolul 45 TFUE, nici în dreptul derivat al Uniunii.

53. Deși argumentul guvernului francez nu este în întregime incorect, acesta omite totuși, în opinia noastră, să ia în considerare un element juridic esențial, și anume existența sistemului comun de securitate socială al funcționarilor Uniunii, prevăzut de statut. Luarea în considerare a statutului și respectarea acestuia de către statele membre contribuie, în opinia noastră, la realizarea unei apropieri semnificative a situației domnului de Lobkowicz de cea a domnului de Ruyter.

2. Cu privire la extinderea la cauza principală a soluției pronunțate în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123)

54. Nu se contestă că CSG și celelalte contribuții și contribuții sociale obligatorii în discuție în litigiul principal sunt afectate în mod specific și direct finanțării unor ramuri diferite ale securității sociale în Franța și se încadrează în această privință în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004 [27].

55. În plus, este cert că veniturile funciare în discuție în cauza principală sunt considerate în dreptul național venituri patrimoniale, asemenea rentelor viagere din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123).

56. De asemenea, așa cum am menționat anterior, este cert că un funcționar al Uniunii, precum domnul de Lobkowicz, nu se încadrează în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004 [28].

57. Această constatare, care distinge prezenta cauză de cea în care s-a pronunțat Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), a determinat părțile interesate să își concentreze observațiile și să se opună în ceea ce privește aspectul dacă principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale își găsea în mod direct originea în articolul 45 TFUE. Comisia și domnul de Lobkowicz susțin că această situație se regăsește în speță și că, prin urmare, soluția reținută de Curte în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), poate fi transpusă în prezenta cauză pe baza interpretării articolului 45 TFUE. Așa cum am menționat

26 — La punctul 56 din aceleași concluzii, avocatul general Sharpston a calificat norma care interzice suprapunerea regimurilor, prevăzută la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, drept „normă absolută” de la care există doar excepțiile prevăzute la articolul 14c și 14f din acest regulament.

27 — Este necesar să se arate că, în timp ce Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123) privea CSG, contribuția socială obligatorie de 2 %, precum și o contribuție suplimentară de 0,3 %, prezenta cauză se referă, în plus, la contribuția suplimentară de 1,1 % al cărei venit, astfel cum arată instanța de trimitere, este afectat fonds national des solidarités actives [Fondul Național al Solidarității Sociale] și trebuie, potrivit acestei instanțe, să fie considerat ca intrând în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004.

28 — A se vedea, printre altele, Hotărârea din 3 octombrie 2000, Ferlini (C-411/98, EU:C:2000:530, punctul 41), și Hotărârea din 16 decembrie 2004, My (C-293/03, EU:C:2004:821, punctul 35).

deja, guvernul francez susține contrariul și invocă faptul că doar lucrătorii care intră în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004 pot obține avantaje din Hotărârea din 26 februarie 2015, Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123), principiul unicității legislației aplicabile nefiind consacrat decât de aceste regulamente.

58. În pofida eforturilor Comisiei, reiterate în ședință, de a căuta indiciile jurisprudențiale care să îi susțină teza conform căreia un astfel de principiu rezultă în mod efectiv și direct din articolul 45 TFUE, considerăm că acest aspect a fost deja clarificat, în sens invers, de Curte în Hotărârea din 16 ianuarie 1992, Comisia/Franța (C-57/90, EU:C:1992:10). Astfel, în această cauză, care se referea la situația unor beneficiari ai unei pensii anticipate sau complementare care nu intrau în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, Comisia și Republica Franceză se opuneau deja problemei de a ști dacă principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale constituia un principiu preexistent dispozițiilor Regulamentului nr. 1408/71 și care își avea originea în dispozițiile tratatului cu privire la libera circulație a lucrătorilor [29]. Mai precis, recunoscând că încălcarea imputată îi privea pe beneficiarii sistemelor care, la acea vreme, nu intrau în domeniul material de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, Comisia a susținut că Curtea, în hotărârile sale anterioare intrării în vigoare a acestui regulament, a interpretat articolele 48 și 51 din Tratatul CEE (este vorba, de fapt, despre articolele 45 și 48 TFUE) în sensul existenței unui principiu al unicității legislației aplicabile [30]. Contrar Concluziilor avocatului general Lenz prezentate în această cauză (C-57/90, nepublicate, EU:C:1991:345), Curtea a respins argumentația Comisiei. Constatând că beneficiarii sistemelor în cauză nu se încadrau în situațiile reglementate în special de articolul 13 din Regulamentul nr. 1408/71, Curtea a concluzionat că „principiul unicității legislației aplicabile nu poate fi invocat în beneficiul acestora” [31] și a statuat că Republica Franceză nu „a încălcat obligațiile care îi revin în *temeiul Tratatului CEE* și, în special, nu a încălcat […] articolul 13 alineatul (1)” din Regulamentul nr. 1408/71 [32].

59. Până în prezent, jurisprudența ulterioară a Curții nu a infirmat această hotărâre. Faptul, menționat de Comisie, că Curtea arată în mod regulat că principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale „este exprimat, în mod special, la” articolul 13 din Regulamentul nr. 1408/71 [33] este pur și simplu, în opinia noastră, o reamintire a faptului că și alte dispoziții din acest regulament prevăd un astfel de principiu [34].

60. Curtea a avut de altfel de curând ocazia de a reitera, în Hotărârea din 26 octombrie 2016, Hoogstad (C-269/15, EU:C:2016:802, punctul 37), că principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale nu reglementează decât situațiile la care se referă articolul 13 alineatul (2), precum și articolele 14-17 din Regulamentul nr. 1408/71, întrucât aceste dispoziții determină normele de conflict ce trebuie aplicate în diferitele cazuri.

61. Hotărârile citate de Comisie în ședință nu mai permit să se susțină că Curtea ar fi afirmat în mod univoc că principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale rezultă direct din dispozițiile tratatului cu privire la libera circulație a lucrătorilor.

29 — Hotărârea din 16 ianuarie 1992, Comisia/Franța (C-57/90, EU:C:1992:10, punctele 8-10).

30 — Hotărârea din 16 ianuarie 1992, Comisia/Franța (C-57/90, EU:C:1992:10, punctele 8 și 9).

31 — Hotărârea din 16 ianuarie 1992, Comisia/Franța (C-57/90, EU:C:1992:10, punctul 14).

32 — Hotărârea din 16 ianuarie 1992, Comisia/Franța (C-57/90, EU:C:1992:10, punctul 21) (sublinierea noastră). A se vedea de asemenea în același sens Hotărârea din 6 februarie 1992, Comisia/Belgia (C-253/90, EU:C:1992:58, punctul 18).

33 — A se vedea în special Hotărârea din 12 iunie 2012, Hudzinski și Wawrzyniak (C-611/10 și C-612/10, EU:C:2012:339, punctul 41 și jurisprudența citată).

34 — A se vedea în special în ceea ce privește articolul 14 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, Hotărârea din 9 martie 2006, Piatkowski (C-493/04, EU:C:2006:167, punctul 21), și Hotărârea din 16 mai 2013, Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303, punctul 47).

62. Acest lucru este cu siguranță adevărat în ceea ce privește Hotărârea din 9 iunie 1964, Nonnenmacher (92/63, EU:C:1964:40, p. 574). Astfel, această hotărâre, pronunțată înainte de Hotărârea din 16 ianuarie 1992, Comisia/Franța (C-57/90, EU:C:1992:10), și care interpretează raporturile dintre articolul 12 din Regulamentul nr. 3 al Consiliului CEE din 25 septembrie 1958 privind securitatea socială a lucrătorilor migranți [35] și articolele 48 și 51 din Tratatul CEE, a precizat, pe de o parte, că o interdicție de suprapunere a celor două legislații naționale destinate lucrătorilor nu poate fi instituită fără un text și, pe de altă parte, că articolul 12 din Regulamentul nr. 3 (iar nu articolele 48 și 51 din Tratatul CEE) nu interzicea aplicarea legislației unui alt stat membru decât cel în care lucrează persoana în cauză decât în măsura în care aceasta ar fi obligată să contribuie la finanțarea unei instituții de securitate socială care nu îi poate aduce beneficii suplimentare pentru același risc și pentru aceeași perioadă.

63. Acest lucru este valabil și pentru Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85). Curtea a constatat, desigur, în această hotărâre o încălcare de către Republica Franceză a articolelor 48 și 52 din Tratatul CE (actualele articole 45 și 49 TFUE). Totuși, această constatare era ulterioară celei efectuate în cadrul aprecierii Curții cu privire la încălcarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71 și făcea trimitere la aceasta. În plus, Curtea nu a afirmat că principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale rezultă din articolele citate anterior din Tratatul CE. Ea s-a limitat la a declara că supunerea la plata CSG pentru veniturile din activități și veniturile substitutive obținute de lucrătorii salariați și de lucrătorii care desfășoară o activitate independentă cu domiciliul în Franța, dar care nu se supuneau legislației franceze în materie de securitate socială constituia, ca urmare a cerinței de a contribui la finanțarea sistemului de securitate socială al acestui stat membru la care nu erau afiliați, atât o încălcare a articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71, cât și o inegalitate de tratament contrară liberei circulații a lucrătorilor, ca urmare chiar a existenței acestui articol [36]. Astfel, nerespectarea constatată de Curte a obligațiilor prevăzute de articolele 48 și 52 din Tratatul CE nu pare a fi, așadar, în întregime autonomă în raport cu cea a articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71. În orice caz, așa cum vom preciza la punctul 65 din prezentele concluzii, interdicția impusă unui stat membru de a solicita unui lucrător să contribuie la finanțarea unui sistem de securitate socială la care acel lucrător nu este afiliat nu rezultă în mod automat din constatarea prealabilă că situația în cauză intră în domeniul de aplicare al principiului unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale.

64. Prin urmare, deși principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale contribuie cu siguranță la favorizarea liberei circulații a lucrătorilor în cadrul Uniunii, supunându-i pe aceștia la respectarea unei singure legislații în domeniul securității sociale [37], principiul menționat nu rezultă, în acest stadiu al evoluției dreptului Uniunii, direct din articolul 45 TFUE sau, potrivit formulării utilizate de Comisie, nu este „inerent” acestei dispoziții.

65. Acestea fiind spuse, nu se poate nicidecum exclude că dezbaterea care opune părțile interesate în prezenta cauză în privința originii principiului unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale se dovedește a fi de fapt o confuzie a sensului pe care Comisia îl dă acestei expresii. Astfel, având în vedere în special pledoariile din fața Curții, Comisia pare să înțeleagă această expresie ca fiind sinonimă cu interdicția impusă statelor membre de a solicita lucrătorilor migranți să plătească cotizații sociale nerambursabile, adică fără nicio contraprestație în termeni de prestații sociale, sau de a-i obliga să participe la finanțarea sistemelor naționale de securitate socială la care nu sunt afiliați, adică fără nici cea mai mică speranță de a beneficia de vreun avantaj. După cum a arătat Comisia, este adevărat că Curtea obligă statele membre să respecte această interdicție pe care o deduce uneori direct

35 — JO 1958, p. 561.

36 — A se vedea Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85, punctele 42-45).

37 — A se vedea în special în acest sens Hotărârea din 26 mai 2005, Allard (C-249/04, EU:C:2005:329, punctul 32).

din dispozițiile tratatului cu privire la libera circulație a persoanelor [38]. Această interdicție nu se confundă însă cu principiul unicității legislației aplicabile. Curtea a impus respectarea acesteia și în situații în care lucrătorii migranți în cauză erau reglementați simultan de mai multe legislații naționale în domeniul securității sociale [39].

66. Interdicția stabilită în sarcina statelor membre de a impune o dublă contribuție fără un avantaj suplimentar sau de a obliga lucrătorul migrant să contribuie la finanțarea unui sistem de securitate socială la care nu este afiliat și care nu îi poate aduce, așadar, niciun beneficiu constituie, în opinia noastră, numitorul comun al acestei jurisprudențe, independent de faptul că situația în cauză este reglementată de Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004 sau că nu intră în domeniul de aplicare al acestora.

67. Cu alte cuvinte, această interdicție rezultă atât din principiul unicității legislației aplicabile privind securitatea socială, cât și, atunci când acest principiu nu se aplică în mod direct, din cerința de eliminare a inegalităților de tratament între lucrătorii migranți și lucrătorii stabili [40].

68. În cele din urmă, în prezenta cauză este vorba chiar despre această interdicție. Astfel, este cert că contribuțiile și contribuțiile sociale obligatorii solicitate domnului de Lobkowicz urmăresc în mod direct și specific finanțarea diferitor ramuri ale sistemului francez de securitate socială la care domnul de Lobkowicz nu este afiliat, acesta din urmă fiind obligatoriu afiliat numai la sistemul comun de asigurări de sănătate (denumit în continuare „RCAM”) instituit de statut.

69. Acestea fiind spuse, împrejurarea că situația domnului de Lobkowicz este reglementată de statut nu poate fi, în opinia noastră, ignorată, nici subestimată. În special, considerăm că aceasta nu poate conduce la a prefera examinarea întrebării preliminare în lumina articolului 45 TFUE, ci tocmai în lumina statutului.

70. În această privință, trebuie amintit că din articolul 14 din protocol și din dispozițiile statutului rezultă că Uniunea dispune de competența exclusivă de a stabili sistemul de securitate socială al funcționarilor săi și modalitățile de aplicare al acestuia.

71. Statutul depășește sistemul de coordonare a legislațiilor naționale privind securitatea socială prevăzut de Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004, întrucât stabilește un sistem *comun* real de asigurări de sănătate și un sistem de pensii pentru funcționarii Uniunii. Astfel, este vorba despre sistemele de afiliere obligatorie a funcționarilor Uniunii la momentul intrării în serviciu, care vizează

38 — A se vedea în special Hotărârea din 15 februarie 1996, Kemmler (C-53/95, EU:C:1996:58, punctele 13 și 14), Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85, punctele 42 și 45), Hotărârea din 19 martie 2002, Hervein și alții (C-393/99 și C-394/99, EU:C:2002:182, punctul 49), Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Comisia/Cipru (C-515/14, EU:C:2016:30, punctul 40), și Hotărârea din 6 octombrie 2016, Adrien și alții (C-466/15, EU:C:2016:749, punctul 30). Majoritatea acestor hotărâri au fost citate de Comisie în ședință în susținerea argumentului său conform căruia articolul 45 TFUE ar consacra principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale.

39 — A se vedea Hotărârea din 19 martie 2002, Hervein și alții (C-393/99 și C-394/99, EU:C:2002:182, punctele 49, 61 și 64), Hotărârea din 9 martie 2006, Piatkowski (C-493/04, EU:C:2006:167, punctele 34-36), și Hotărârea din 6 octombrie 2016, Adrien și alții (C-466/15, EU:C:2016:749, punctul 30). A se vedea de asemenea în acest sens Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza de Ruyter (C-623/13, EU:C:2014:2307, punctul 58).

40 — Este interesant de observat în această privință că, în Hotărârea din 6 octombrie 2016, Adrien și alții (C-466/15, EU:C:2016:749, punctul 30), Curtea a dedus că reglementarea franceză în discuție în această cauză constituie un obstacol și, prin urmare, că este contrară articolului 45 TFUE din singura împrejurare că agenții temporari ai Uniunii erau obligați să plătească „contribuții nerambursabile” în cadrul sistemului național de pensii la care rămâneau afiliați în temeiul unui drept de opțiune stabilit de această reglementare în beneficiul funcționarilor naționali detașați.

principalele ramuri de securitate socială care, în ceea ce privește acoperirea celorlalți lucrători migranți în temeiul legislațiilor naționale, ar intra fără îndoială în domeniul material de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004 [41] și care se traduc de asemenea prin plata unor cotizații de securitate socială la aceste sisteme [42].

72. Este cert că statele membre, în exercitarea competenței lor privind organizarea sistemelor lor de securitate socială, trebuie să respecte dreptul Uniunii [43], în special protocolul, care are aceeași valoare juridică precum tratatele [44], și statutul, care, după cum ne amintim, a fost adoptat printr-un regulament general, este obligatoriu în toate elementele și direct aplicabil tuturor statelor membre, conform articolului 288 al doilea paragraf TFUE [45].

73. De aceea, un stat membru care ar supune un funcționar al Uniunii la plata unor cotizații de securitate socială corespunzătoare veniturilor acestui funcționar ar încălca în mod vădit competența instituțiilor Uniunii care derivă din articolul 14 din protocol și din dispozițiile statutului. Din punctul de vedere al funcționarului în cauză al Uniunii, o astfel de supunere l-ar putea descuraja să accepte un loc de muncă în cadrul instituțiilor Uniunii, obligându-l să continue să cotizeze la sistemul de securitate socială din statul membru de origine, fără nicio contraprestație [46], în vreme ce din punctul de vedere al acestor instituții, situația ar conduce la împiedicarea bunei lor funcționări, prin neîndeplinirea obligației de cooperare și de asistență loială pe care statele membre trebuie să o respecte și care cuprinde obligația de a facilita îndeplinirea misiunii instituțiilor Uniunii [47].

74. Același lucru ar fi valabil și în cazul legislației unui stat membru care ar supune indemnizațiile și retribuțiile unui funcționar al Uniunii la plata de contribuții și contribuții sociale obligatorii care urmăresc în mod direct și specific finanțarea sistemului de securitate socială al acelui stat membru, independent de faptul că aceste contribuții și contribuții sociale obligatorii ar fi calificate drept „impozite” în dreptul național [48] și nu ar da naștere niciunui drept la prestații sau avantaje sociale în temeiul legislației privind securitatea socială din acel stat membru [49]. Astfel, având în vedere protocolul și statutul, un funcționar al Uniunii nu poate fi supus, în privința salariilor și a indemnizațiilor sale, legislației privind securitatea socială dintr-un stat membru, și nici celei din statul membru în care are domiciliul fiscal în temeiul articolului 13 din protocol.

75. Competența exclusivă a instituțiilor Uniunii de a stabili regulile și modalitățile sistemelor de asigurări de sănătate și de pensie pentru funcționarii lor urmărește nu numai să faciliteze recrutarea acestora, ci și să le asigure o protecție socială completă și omogenă și să le stabilească nivelul de participare la aceste sisteme, independent de legile care reglementează securitatea socială aplicabile în

41 — După cum s-a specificat, dispozițiile statutului privind securitatea socială se aplică prin analogie agenților temporari, în temeiul regimului aplicabil celorlalți agenți.

42 — În ceea ce privește RCAM, a se vedea articolul 72 alineatul (1) al treilea paragraf din statut și, în privința sistemului de pensii, articolul 83 alineatul (2) din statut.

43 — A se vedea în special Hotărârea din 4 decembrie 2003, Kristiansen (C-92/02, EU:C:2003:652, punctul 31), Hotărârea din 4 februarie 2015, Melchior (C-647/13, EU:C:2015:54, punctul 21), și Hotărârea din 10 septembrie 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591, punctul 35).

44 — A se vedea în special Avizul 2/13 din 18 decembrie 2014 (EU:C:2014:2454, punctul 161).

45 — A se vedea în special în acest sens Hotărârea din 4 iulie 2013, Gardella (C-233/12, EU:C:2013:449, punctul 30), și Hotărârea din 10 septembrie 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591, punctul 36). În ceea ce privește sistemul aplicabil celorlalți agenți, a se vedea de asemenea Hotărârea din 4 decembrie 2003, Kristiansen (C-92/02, EU:C:2003:652, punctul 32).

46 — A se vedea în special în acest sens Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Comisia/Cipru (C-515/14, EU:C:2016:30, punctul 45).

47 — A se vedea în special în acest sens Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Comisia/Cipru (C-515/14, EU:C:2016:30, punctul 52 și jurisprudența citată).

48 — Mai mult, în cazul special al funcționarilor și agenților temporari ai Uniunii, faptul că asemenea contribuții și contribuții obligatorii, corespunzătoare veniturilor obținute din activitatea lor profesională desfășurată în cadrul instituțiilor Uniunii, sunt calificate drept „impozite” în dreptul național s-ar lovi de interdicția enunțată la articolul 12 al doilea paragraf din protocol, conform căruia aceste persoane sunt scutite de la plata impozitelor naționale pe indemnizațiile, salariile și retribuțiile plătite de Uniune.

49 — A se vedea prin analogie Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85, punctele 32, 37 și 38), și Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctele 24 și 26).

statul lor membru de origine. Atribuirea unei asemenea competențe instituțiilor Uniunii are, așadar, ca obiect garantarea unei egalități de tratament între funcționarii Uniunii de naționalități diferite, astfel încât să se evite în special ca aceștia să fie obligați, dacă este cazul, să contribuie la finanțarea mai multor sisteme de securitate socială sau să cotizeze la acestea.

76. Prin urmare, considerăm că articolul 14 din protocol și dispozițiile statutului în materie de securitate socială îndeplinesc în privința funcționarilor Uniunii o funcție cel puțin similară cu cele ale articolului 13 din Regulamentul nr. 1408/71 și ale articolul 11 din Regulamentul nr. 883/2004 în ceea ce privește ceilalți lucrători migranți, funcție care constă în special în interzicerea suprapunerii sistemelor de securitate socială și a obligației de a participa la finanțarea acestor sisteme și/sau de a cotiza la acestea fără a putea beneficia de un avantaj.

77. Această analiză este susținută de faptul că, spre deosebire de funcționarii Uniunii (și agenții temporari), agenții săi contractuali, cu contracte a căror durată nu putea, în principiu, depăși trei ani la momentul faptelor din acțiunea principală, intră în domeniul de aplicare al articolului 16 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 988/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009[50], și al articolului 15 din Regulamentul nr. 883/2004[51]. Deși agenții contractuali beneficiază de un drept de opțiune, totuși exercitarea acestui drept, care produce efecte la data începerii activității, nu poate conduce decât la aplicarea legislației privind securitatea socială a unui singur stat membru. Astfel, în conformitate cu dispozițiile regulamentelor citate anterior, un agent contractual al Uniunii cu domiciliul fiscal în Franța care ar opta pentru aplicarea legislației privind securitatea socială în statul în care este angajat de exemplu cea din Regatul Belgiei, ar trebui, asemenea celorlalți lucrători care intră în domeniul de aplicare al Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 883/2004, să fie scutit de obligația de a participa, chiar și parțial, la finanțarea sistemului de securitate socială din statul membru în care are domiciliul fiscal, la care nu este afiliat, conform soluției pronunțate în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctele 38-40), inclusiv, prin urmare, în ceea ce privește veniturile patrimoniale încasate de acest agent.

78. Or, având în vedere și raportul dintre statut, care, așa cum ne amintim, datează din anul 1968, și Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004, pare destul de puțin probabil ca, din categoria lucrătorilor migranți, legiuitorul Uniunii să fi vrut să excludă funcționarii și agenții temporari ai Uniunii de la beneficiul principiului unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale, luând în considerare că această legislație este constituită, în privința acestora, de dispozițiile relevante din statut. Dimpotrivă, acești funcționari și agenți temporari ai Uniunii nu intră în domeniul de aplicare al acestor regulamente, întrucât intră deja sub incidența statutului și, în plus, sub incidența RCAM instituit de statut.

79. În aceste condiții, considerăm că raționamentul care justifică soluția reținută de Curte în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctele 38-40), se aplică și situației unui funcționar al Uniunii, precum domnul de Lobkowicz. Astfel, în caz contrar, acest funcționar, cu domiciliul fiscal în Franța în temeiul articolului 13 din protocol, ar fi nu numai constrâns să cotizeze la RCAM în aplicarea statutului, ci și să finanțeze, în plus, chiar și numai parțial, diferitele ramuri ale sistemului francez de securitate socială, în vreme ce ceilalți rezidenți francezi care nu și-au exercitat libertatea de circulație nu ar contribui decât la sistemul francez.

50 — JO 2009, L 284, p. 43.

51 — Aceste două dispoziții sunt redactate în felul următor: „Agenții contractuali ai [Uniunii] pot alege între aplicarea legislației statului membru în care sunt încadrați în muncă și aplicarea legislației statului membru sub a cărui incidență s-au aflat ultima dată sau a legislației statului membru ai cărui resortisanți sunt, în ceea ce privește alte dispoziții decât cele privind alocațiile familiale, acordate în cadrul regimului aplicabil acestor agenți. Acest drept de opțiune, care poate fi exercitat numai o singură dată, se aplică de la data intrării în serviciu” După cum s-a specificat, înainte de crearea, în cadrul regimului aplicabil celorlalți agenți, a categoriei agenților contractuali, articolul 16 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71 se referea la categoria agenților auxiliari.

80. Acest raționament nu este infirmat, în opinia noastră, de obiecțiile guvernului francez conform cărora contribuțiile și contribuțiile sociale obligatorii în cauză nu ar include, în niciun caz, nicio contraprestație directă în privința calificării lor drept impozite în dreptul național, iar veniturile din patrimoniu menționate nu ar fi grevate de nicio sarcină similară.

81. Astfel, așa cum au arătat atât domnul de Lobkowicz, cât și Comisia, aceste obiecții au fost deja examinate și respinse de Curte în Hotărârea din 15 februarie 2000, Comisia/Franța (C-169/98, EU:C:2000:85, punctele 31-38), și în Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter (C-623/13, EU:C:2015:123, punctul 41).

82. În ceea ce privește în special cea de a doua obiecție ridicată de guvernul francez, adăugăm că, deși nu s-a contestat că Republica Franceză are dreptul să își exercite competența fiscală asupra veniturilor funciare obținute de domnul de Lobkowicz, aceste venituri neputând de altfel să beneficieze de aplicarea dispozițiilor articolului 13 din protocol, nu este mai puțin adevărat că respectiva competență trebuie exercitată cu respectarea dreptului Uniunii. Or, întrucât, indiferent de calificarea lor în dreptul național, contribuțiile și contribuțiile sociale obligatorii în discuție în prezenta cauză sunt afectate în mod specific și direct finanțării securității sociale franceze, ele trebuie să fie considerate ca intrând în domeniul de aplicare al competenței exclusive a instituțiilor Uniunii de a stabili sistemul comun de asigurări de sănătate pentru funcționarii lor, care se opune, așa cum am arătat deja, ca un stat membru să oblige funcționarii menționați să finanțeze, chiar și numai parțial, propriul sistem de securitate socială, fără nicio speranță ca aceștia, spre deosebire de ceilalți rezidenți afiliați la sistemul de securitate socială în acest stat membru, să beneficieze de vreun avantaj.

V – Concluzie

83. Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebarea adresată de cour administrative d'appel de Douai (Curtea Administrativă din Douai, Franța) după cum urmează:

„Principiul unicității legislației aplicabile în domeniul securității sociale, astfel cum rezultă din articolul 14 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene, anexat la Tratatele UE, FUE și CEEA, și din dispozițiile Regulamentului (CEE, Euratom, CECO) nr. 259/68 al Consiliului din 29 februarie 1968 de stabilire a Statutului funcționarilor Comunităților Europene, precum și a Regimului aplicabil celorlalți agenți ai acestor comunități și de instituire a unor măsuri speciale tranzitorii aplicabile funcționarilor Comisiei, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1240/2010 al Consiliului din 20 decembrie 2010, trebuie interpretat în sensul că se opune ca un funcționar al unei instituții a Uniunii afiliat în întregime la sistemul comun de asigurări de sănătate prevăzut de regulamentul menționat să fie supus în statul membru în care are domiciliul fiscal la plata unor contribuții și contribuții sociale obligatorii afectate în mod specific și direct finanțării sistemului de securitate socială din acel stat membru corespunzătoare veniturilor funciare încasate în acest stat membru, astfel încât respectivul stat membru nu poate solicita funcționarului respectiv să finanțeze, chiar și numai parțial, propriul sistem de securitate socială, fără nici cea mai mică speranță ca acesta, spre deosebire de ceilalți rezidenți afiliați la sistemul de securitate socială în acest stat membru, să beneficieze de vreun avantaj."